

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2022 - 2025**

I. Wstęp.

Eksperci Światowej Organizacji Zdrowia ds. Problemów Związanych z Konsumpcją Alkoholu zwracają uwagę na to, że problemy alkoholowe obejmują nie tylko uzależnienie, ale szereg bardzo różnych i szkodliwych zjawisk, takich jak: picie alkoholu przez dzieci i młodzież, wpływ uzależnienia na życie rodzinne, w szczególności na rozwój i funkcjonowanie dzieci, wypadki drogowe z udziałem nietrzeźwych kierowców i pieszych, przemoc domową, nielegalny handel i reklamę alkoholu. Współczesna koncepcja problemów alkoholowych jest szersza niż wąskie pojęcie uzależnienia, tak jak w przypadku innych uzależnień, akcentuje ich wpływ na człowieka, rodzinę i społeczeństwo. Udowodniono, że alkohol, na tle innych środków odurzających jest najbardziej szkodliwą substancją w zakresie szkód jakie wyrządza otoczeniu (problemy rodzinne, przestępczość, koszty ekonomiczne takie jak ochrona zdrowia, policja, pomoc społeczna). Następny w skali problem narkotyków i narkomanii również ma wpływ na użytkownika oraz otoczenie, zarówno w obszarze zdrowia publicznego, jak również w kwestiach bezpieczeństwa.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025 jest wynikiem obowiązków nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego ustawa z 17 grudnia 2021 roku o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2469).

Zadania programu są w dużej mierze kontynuacją realizacji działań o charakterze długofalowym z lat ubiegłych. Profilaktyka obejmuje szeroki zakres zagadnień i propozycji o charakterze profilaktyczno - edukacyjnym przewidzianych dla różnych grup społecznych. Sposoby realizacji zadań ujętych w Programie dostosowane są do potrzeb i możliwości ich realizacji w Gminie Różan, w oparciu o posiadane zasoby.

Program zakłada realizację działań, które są zgodne z kierunkami zawartymi w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, z późn. zm.) i kierunkami zawartymi w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z późn. zm.). Ustawy te nakładają na jednostki samorządu terytorialnego prowadzenie działań w obszarze profilaktyki, przeciwdziałania uzależnieniom oraz integracji społecznej osób uzależnionych czyniąc je zadaniami własnymi gminy, a wspomniana nowelizacja określa obowiązek uchwalenia programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Program stanowi część „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Różan na lata 2021 – 2030” przyjętej uchwałą Nr XXXVII.238.2021

Rady Miejskiej w Różaniu z dnia 30 grudnia 2021 r. wpisuje się w cel operacyjny określony w Narodowym Programie Zdrowia, który obejmuje profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi. Ma na celu współpracę różnych podmiotów, instytucji i osób fizycznych działających w obszarze profilaktyki uzależnień.

II. Diagnoza problemów społecznych.

Konkretne działania profilaktyczne wymagają wiedzy o rozmiarach i charakterze zjawiska, stąd potrzeba dokonywania analizy zasobów służących realizacji podejmowanych działań i wstępne określenie stanu szkód i zagrożeń na terenie gminy.

W 2021 roku na terenie gminy Różan przeprowadzono „Diagnozę problemów społecznych”. Głównym celem badania było zdiagnozowanie skali problemów społecznych w Gminie Różan oraz postaw mieszkańców względem: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy i innych problemów społecznych. Obszary dotyczące ogólnej wiedzy i opinii mieszkańców, ich doświadczeń osobistych oraz postrzegania zjawiska uzależnień w najbliższym otoczeniu zostały przeanalizowane za pomocą badania ankietowego, przeprowadzonego na próbie badawczej, w której uczestniczyli: 100 osób – dorośli mieszkańcy, 164 osoby – dzieci i młodzież szkolna, 15 osób – sprzedawcy, pracujący w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Badania realizowane na terenie gminy pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków: Skala uzależnień chemicznych wśród dorosłych oraz dzieci i młodzieży nie przybiera dużych rozmiarów, jednak należy kontynuować działania profilaktyczne.

Wśród mieszkańców, którzy pili kiedykolwiek alkohol, 34,00 % pije go kilka razy w roku, 28,00% kilka razy w miesiącu, 12,00 % kilka razy w tygodniu, a 4,00 % badanych codziennie.

W przypadku uczniów alkohol piło kiedykolwiek 16,46 % ankietowanych. Z badań wynika, że po alkohol częściej sięgają chłopcy (17,95%) niż dziewczynki (15,12%).

Do codziennego palenia papierosów przyznało się 22,00 % mieszkańców. Większość ankietowanych, którzy palą papierosy, wypala każdego dnia od 6 do 15 sztuk (35,48%). Dodatkowo większość ankietowanych nie próbowała nigdy rzucić palenia, a co czwarty ankietowany próbował raz, ale nie skutecznie oraz co piąta osoba nie próbowała, ale zamierza to zrobić.

Do palenia papierosów przyznało się 15,85 % uczniów, w tym kiedykolwiek w życiu papierosy paliło 17,44 % dziewczynek i 14,10 % chłopców.

Warto zwrócić uwagę na kwestię sięgania po substancje psychoaktywne – 9,00 % ankietowanych mieszkańców sięgnęło kiedykolwiek po substancje psychoaktywne, w tym 3,00% osób zażywało je jednokrotnie.

W przypadku uczniów 1,83 % z nich wskazało, że sięgali kiedykolwiek po substancje psychoaktywne. Po substancje zakazane sięgali częściej chłopcy (2,56%) niż dziewczynki (1,16%).

Istotnym problemem w gminie jest problem przemocy. Wśród ankietowanych mieszkańców przemocy doświadczyło 22,00 % dorosłych osób, a 12,00 % osób stosowało zachowania

przemocowe wobec innych. Zdecydowana większość z nich doświadczyła przemocy psychicznej (68,18%), a 50,00 % osób doświadczyło przemocy fizycznej.

Problem przemocy jest widoczny również wśród uczniów – 34,76 % uczniów przyznało, iż doświadczyło przemocy, a wśród tych osób 49,12 % ze strony kolegów ze szkoły. Przemocy doświadczali głównie chłopcy (35,90%), a wśród dziewczynek przemocy doświadczyło 33,72 % uczennic. Dodatkowo 39,63 % ankietowanych twierdzi, że w szkole występuje zjawisko przemocy.

Czynniki wpływające na sięganie po substancje odurzające.

Puntem wyjścia dla działań profilaktycznych zarówno w obszarze używania substancji psychoaktywnych jak i zagrożeń uzależnieniami behawioralnymi jest wiedza o czynnikach chroniących i o czynnikach ryzyka. Duża grupa takich czynników jest wspólna dla większości uzależnień behawioralnych (np. nałogowy hazard, siecioholizm, zakupoholizm, uzależnienie od gier) oraz tradycyjnych zachowań ryzykownych (np. używanie substancji psychoaktywnych, przemoc, wykroczenia).

W przypadku uczniów, istotną rolę odgrywają rówieśnicy. Dane pokazały, że uczniowie palą papierosy, piją alkohol czy też sięgają po narkotyki podczas imprez towarzyskich, by zaimponować innym oraz pod presją znajomych. Można wysnuć wniosek, że presja rówieśników oraz obawa przed byciem odrzuconym przez grupę skłania młodych ludzi do zażywania substancji psychoaktywnych. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na kontakt uczniów z środkami odurzającymi jest rodzina. Atmosfera w domu oraz problemy, które występują w rodzinie jak również współczesny styl życia – rodzice nie mają czasu dla dzieci, zostawiają je same sobie. Co istotne, uczniowie posiadają wiedzę na temat zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych. Potrafią wykazać ich konsekwencje, wiedzą do kogo zwrócić się w razie sytuacji problemowej. Dużą rolę odgrywa szkoła, dzięki realizowanym programom profilaktycznym wiedza uczniów jest na wysokim poziomie, a skala uzależnień nie przybiera dużych rozmiarów. Również Gmina podejmuje wiele działań mających na celu zmniejszenie skali problemów uzależnień.

III. Cel główny i cele szczegółowe Programu.

1. Cel główny Programu:

- ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wywołanych nadużywaniem napojów alkoholowych, substancji psychotropowych, dopalaczy i zapobieganie uzależnieniom behawioralnym oraz związanych z tym problemów społecznych w Gminie Różan,
- podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców gminy w zakresie szkodliwości spożywania substancji psychoaktywnych oraz zachowań ryzykownych spowodowanych uzależnieniami behawioralnymi.

2. Cele szczegółowe Programu:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniami, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

3. Zadania programu.

Obszar 1 - Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu:

- kierowanie osób uzależnionych do podjęcia i kontynuowania leczenia;
- współpraca z placówkami lecznictwa odwykowego w zakresie leczenia osób uzależnionych i współuzależnionych;
- wspieranie działalności środowisk abstynenckich przez nieodpłatne udostępnianie lokalu należącego do Gminy na spotkania grup wsparcia;
- finansowanie warsztatów terapeutycznych dla trzeźwiejących alkoholików i ich rodzin;
- finansowanie opinii w przedmiocie uzależnienia wydawanych przez biegłych sądowych;
- prowadzenie Punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- finansowanie szkoleń, warsztatów dla osób pracujących z osobami uzależnionymi i ich rodzinami;
- udzielanie wsparcia placówkom leczenia uzależnień;
- zakup materiałów profilaktyczno - edukacyjnych;
- finansowania działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Obszar 2 - Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniami, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:

- zwiększenie dostępności i jakości oferowanej pomocy dla osób współuzależnionych, dla grupy samopomocowej Dorosłe Dzieci Alkoholików (DDA), osób doświadczających przemocy w związku z problemem alkoholowym poprzez organizowanie spotkań (grup roboczych) sprzyjających wymianie doświadczeń w zakresie interdyscyplinarnej pracy na rzecz ochrony rodzin przed przemocą, prowadzenie edukacji społecznej nt. zjawiska

- przemocy w rodzinie przez zakup i rozpropagowanie plakatów, ulotek i broszur, finansowanie warsztatów terapeutycznych dla osób współuzależnionych i DDA;
- finansowanie szkoleń w zakresie realizacji procedury „Niebieska Karta” dla osób zajmujących się problematyką przemocy;
  - zwiększenie dostępności pomocy dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą poprzez finansowanie Świetlicy opiekuńczo-wychowawczej, finansowanie wycieczki letniej dla dzieci ze Świetlicy;
  - finansowanie zajęć promujących zdrowy styl życia i rozwijających zainteresowania;
  - kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych o tematyce uzależnień i przeciwdziałania przemocy.

Obszar 3 - Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkolnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- realizowanie w szkole programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz rodziców, których celem jest przygotowanie do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem papierosów, alkoholu, a także przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym;
- prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych;
- finansowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych będących alternatywą dla używania środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież;
- finansowanie Świetlicy opiekuńczo-wychowawczej oraz dożywianie dzieci uczęszczających do Świetlicy.

Obszar 4 - Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych:

- wsparcie finansowe poradni i ośrodków leczenia uzależnień;
- dofinansowanie działań polegających na promocji zdrowego stylu życia;
- finansowanie Świetlicy opiekuńczo – wychowawczej;
- funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- współpraca ze środowiskami abstynenckimi;
- finansowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- zlecenie i finansowanie badań związanych z diagnozą problemów społecznych.

Obszar 5 - Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:

- organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych;

- wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych;
- kontynuowanie działań edukacyjnych dla sprzedawców napojów alkoholowych.

Obszar 6 - Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej:

- dofinansowanie placówek leczenia uzależnień;
- kierowanie osób wymagających wsparcia ze strony centrów integracji społecznej do ośrodków udzielających pomocy specjalistycznej.

IV. Koordynator i realizatorzy Programu.

Głównym koordynatorem i realizatorem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Program będzie realizowany we współpracy z:

- 1) Ośrodkiem Pomocy Społecznej
- 2) Policją
- 3) Punktem Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i ich rodzin
- 4) Sądem Rejonowym
- 5) Przedszkolem Samorządowym
- 6) Szkołą Podstawową
- 7) Zespołem Szkół
- 8) Ośrodkami Leczenia Uzależnień
- 9) Świetlicą opiekuńczo-wychowawczą
- 10) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
- 11) Grupami samopomocowymi AA, Al.-Anon, DDA
- 12) Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym
- 13) Poradniami Leczenia Uzależnień
- 14) Gminnym Ośrodkiem Upowszechniania Kultury
- 15) Biblioteką Publiczną
- 16) Starostwem Powiatowym.

V. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wynagrodzenie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest wypłacane za każdy udział w posiedzeniu Komisji, w wysokości 200,00 zł brutto.

Wynagrodzenie jest wypłacane na podstawie listy obecności zatwierdzonej przez Przewodniczącego Komisji.

VI. Finansowanie Programu.

Źródłem finansowania działań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025 są dochody uzyskane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.